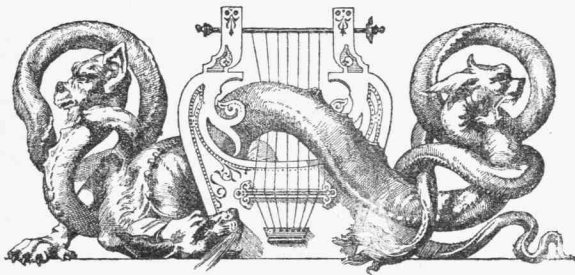

ἐλαφρῶς τοὺς ὤμους. — Τίποτε, τὸ καλλίτερον εἶναι νὰ ἡσυχάσετε.

Ὡς τὸ ἐλάχιστον ἀνέμου φύσημα ἀρκεῖ ὅπως ἐκχυθῇ ἰσοχειλὲς ποτήριον, οὕτω τὸ τελευταῖον τοῦτο πάθημα ἐκορύφωσε τὴν πληξίν μου καὶ τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὰς κοσμικὰς διασκεδάσεις. Ἡ ἐπικρατοῦσα ἐνταῦθα διηνεκὴς εὐθυμία καὶ πανήγυρις, τὰ ἱπποδρόμια, τὰ γεύματα, οἱ χοροί, ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἀδιάκοπος κίνησις μ' ἐνοχλοῦσι μέχρις ἀηδίας, καὶ καθ' ἐκάστην καθίσταται ζώηροτέρα ἢ μεταμέλειά μου καὶ ὁ πόθος τοῦ ἡσυχίου μου κελλίου.

[Ἔπεται συνέχεια]

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΠΝΕΥΜΑ

Spiritus flat ubi vult. "Ὅσοι ἀρέσκονται νὰ καρυκεύουν τοὺς λόγους των μὲ λατινικὰ ἀποφθεγμάτων, δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ ἐνθυμηθοῦν καὶ τὸ γνωστὸν ρητὸν τοῦτο καὶ νὰ τὸ πεταξοῦν θριαμβευτικὰ κατὰ πρόσωπον τῶν ἀντιπάλων των, ἀνίσως καὶ τύχη νὰ στήσουν συζήτησιν περὶ τοῦ δημιουργικοῦ πνεύματος, εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τοῦ ὁποίου παρίστανται ὡς ἀνεπιφυλάκτως πιστεύοντες. Τὸ ρητὸν τοῦτο μοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν καθ' ἣν στιγμὴν ἐπαναλαμβάνω τὰς κακογραμμένας ἴσως, ἀλλὰ κ' ἐμπνεόμενας ἀπὸ τὸν πόθον τῆς γνώσεως σημειώσεις μου· καὶ μοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν ὅχι τόσον ὡς ὄπλον ἐναντίον τῶν διαμφοισθητῶν τὴν ἄκρατον ἐλευθερίαν τῆς ποιητικῆς δημιουργίας, ὡς μὴ περικλειομένης εἰς ὅρια καὶ μὴ ὑποκειμένης εἰς συνθήκας· ἀλλὰ, τὸ ἐναντίον, ὡς ἀποτέλεσμα σκέψεως περὶ τοῦ ὅτι πολλάκις τὰ ἐκ παλαιοῦ ἀναμασσώμενα παροιμιώδη γνωμικὰ, εἴτε ταῦτα ἐκφέρονται διὰ γλώσσης προσιτῆς εἰς πάντας, εἴτε περιβάλλοντ' ἐπίσημον ἑλληνορωμαϊκὴν τήβεννον, τὰ γνωμικὰ τῶν ὁποίων τὸ ἀξιοματικὸν κῦρος καθεὶς δὲν τολμᾷ νὰ διαμφοισθητῆσιν καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῶν ὁποίων θρησκευτικὴν πίστιν τρέφουν οἱ πολλοί, κατarrέουν ὡς ἀβάσιμα εἰδωλα ἢ κρατερῶς συγχλονίζονται, μόλις ἐπ' αὐτῶν τεθῇ ἀφάδως καὶ ἀπηλλαγμένη προλήψεων ἡ χεὶρ τοῦ Λόγου. Ὑστερον ἀπὸ τοιαύτην δοκιμασίαν καὶ τὰ ἀξιώματα ἐκείνα ποῦ στηρίζοντ' ἐπὶ ἐδραιωτέρας βάσεως δὲν ἀποβαλλοῦν μὲν τὸ μέγα ποσὸν ἀληθείας ποῦ περικλείουν, ἀλλὰ καὶ τότε φαίνεται ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν εἶνε αὕτη ἡ μία καὶ ἀδιαφιλονέκτητος ἀλήθεια, τῆς ὁποίας πρὶν παρίσταντο ὡς ἀπαράβιαστα φυλακτήρια.

Εἰς τὴν τάξιν τῶν τελευταίων τούτων ὑπάγεται, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, καὶ τὸ περιλάλητον ἀξίωμα περὶ τῆς ποιητικῆς ἐμπνεύσεως, ὡς περὶ στοιχείου τοῦ ὁποῖον φέρεται κατὰ βούλησιν, καὶ εἶνε αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἀψηφεῖ τοὺς νόμους καὶ δὲν ὑπόκειται εἰς κανόνες. Τὸ ἀξίωμα τοῦτο ὑπὸ δύο ἀντιθέτους ὕψεις ἐμφανίζεται· ἐμφανίζεται ἀφ' ἐνὸς ὡς ὑπέρχους νόμος, διαψεύδων κάθε σχολαστικόν, ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐντὸς τῶν ἀποκρυσταλλωμένων ἐγκεφάλων των ὅλα τὰ βλέπουν ἀποκρυσταλλωμένα, καθηλωμένα, νεκρά· ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ὑποκαθιστοῦν εἰς τὴν ὁρμητικὴν πολλὰκις καὶ ἀκανόνιστον, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ζωντανήν, καὶ διὰ τοῦτο σημαντικὴν ζωὴν τοῦ πνεύματος, ἐκλεκτότατ' ἀναπαριστῶντες τὴν ζωὴν τῆς φύσεως, ὑποκαθιστοῦν ἀριθμὸν τινα κανόνων, ὡς εἶδος νομισμάτων μὴ κυκλοφορούντων πλέον, ἢ ὡς εἶδος διαθήκτου τὸν ὁποῖον ἱκανὸν νομίζουν νὰ καταμετρήσῃ καὶ τὸ Σύμπαν. Καὶ ἀφ' ἐτέρου ἐμφανίζεται τὸ αὐτὸ πάλιν ἀξίωμα ὡς κενὸν σχεδὸν ρητορικὸν σχῆμα, τὸ ὁποῖον ἐνῶ δὲν ἐπικυρώνουν πάντοτε τὰ πράγματα, ἀλλὰ πάντοτε τὸ μεταχειρίζονται, εἰς τὸ ἀλάθητόν του ὁρμιζόμενοι, οἱ τρέφοντες ἀπερίοριστον πίστιν καὶ τυφλὴν λατρείαν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ μεμονωμένου ἀτόμου, οἱ περιφρονούντες πᾶσιν ἐκ τῶν προτέρων ἀρχὴν καὶ πειθαρχίαν ἐν τῇ δημιουργικῇ ἐργασίᾳ, ὡς ὑποδοσυνόρυσαν τὴν Τέχνην καὶ καταβιάζουσιν τὴν Ποίησιν, οἱ τρέμοντες ἴσως τὴν ἀναρχίαν ἐν τῇ πολιτικῇ, ἀλλὰ περιπαθῶς περιπτυσσόμενοι αὐτὴν ἐν τῇ φιλολογίᾳ, ἀδιαλλακτοὶ ἰδανισταί, καὶ μαθηταὶ ἀκούσαιο τοῦ γερμανοῦ φιλοσόφου Φίχτε, ποῦ ἀντιτάσσει, ὡς ἀπόλυτον καὶ μόνον ὑπαρκτὴν τὴν παντοδυναμίαν τοῦ ὑποκειμένου ἀπέναντι τοῦ ἀντικειμενικοῦ κόσμου ὡς ὄντος φασματώδους καὶ κενοῦ, καὶ λέγει: «Τὸ φῶς δὲν εἶν' ἐκτὸς ἐμοῦ, εὐρίσκεται ἐντὸς μου, διότι ἐγὼ εἶμαι τὸ φῶς!» Ἀδιαλλακτοὶ ἰδανισταί, τῶν ὁποίων ὁμως ἐξομολογοῦμαι ὅτι μάλλον ἀγαπῶ τὸν πυρετόν, εὐρίσκων αὐτόν λογικώτερον καὶ συμφερότερον διὰ τὴν Τέχνην, ἢ ὁποία φεῖ! καμμίαν σχέσιν δὲν ἔχει πρὸς τὴν ἀπελπιστικὴν φυτοζωίαν τῶν πρώτων, τῶν σχολαστικῶν.

Ἀμφοτέραι αἱ τάξεις, καὶ τῶν πρώτων, γεωμετρῶν τοῦ Ἀπεῖρου, καὶ τῶν δευτέρων, σημασιφόρων τῆς πνευματικῆς ὑπερπαντοδυναμίας, ἔχουν, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, τοὺς ἀντιπροσώπους των κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον ἐν τῇ συγχρόνῳ νεοελληνικῇ λογοτεχνίᾳ, ὅσον στενὸς καὶ ἂν εἶνε ὁ κύκλος τῆς, ὅσον βραδεία καὶ ἂν εἶνε ἡ κίνησις τῆς. Ἐλπίζω, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι θὰ μοῦ δοθῇ εὐκαιρία κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο νὰ εἶπω περὶ τούτων ἢ ἐκείνων, μὲ θάρρος καὶ μὲ εἰλικρίνειαν, τὴν γνώμην μου· γνώμην, ἢ ὁποία, ἂν τύχῃ σημαντικὴ καὶ, τὸ κατὰ τοῦτο θὰ ὀφείλεται ἴσως εἰς τὸ ὅτι αὕτη θὰ εἶνε τρόπος τινὰ ἡ ἀπῆχσις τῶν ἰδεῶν φωτισμένου κύκλου ἀνθρώπων σεαυτομένων κ' αἰσθανόμενων, παρὰ ἡ ἐκφρασις ἀτομικῶν ἐξ ὁλοκλήρου σκέψεων καὶ αἰσθημάτων. Ἀλλὰ πρῶτον πάντων ἀνάγκη παρίσταται ἔστω καὶ ἀπλῶς νὰ ὑποδειχθῇ ὅτι ἀμφοτέραι αἱ τάξεις αὗται — καὶ οἱ σχολαστικοὶ ἀκόμη — δὲν σφάλλουν διότι πρεσβεύουν ἀπο-

λύτως ψευδή, αλλά διότι ἀδιαλλάκτως ὑπερτιμῶσι τὴν σημαντικότητά των ὑπ' αὐτῶν πρεσβευμένων, τὰ ὅποια, ἢ οὕτως ἢ ἄλλως, περιλείουν ποσόν τι ἀληθείας, μέγα, μικρόν, ἐλάχιστον, κατὰ τὸ μέτρον τῶν περιστάσεων. Κατὰ ταῦτα τοῦ κλασικοῦ ἀποφθέγματος *Spiritus flat ubi vult* ἡ ἀλήθεια πρέπει ν' ἀναγνωρισθῇ ὡς σχετικὴ ἀλήθεια. Naί· τὸ πνεῦμα κατὰ βούλησιν πνέει, ἀδέσμευτον ἐπιφέρεται· ἀλλ' ἡ βούλησις εἶνε κατ' οὐσίαν ἐλευθέρη; Ὑπεράνω αὐτῆς δὲν ἐκτείνεται ἡ φύσις ἡ συνέχουσα καὶ περιπλέκουσα τὴν βούλησιν μέσῃ εἰς τὸ ἀδιάσπαστον δίκτυον τῶν μοιρῶν νόμων τῆς; Οὕτω καὶ ἡ δύναμις ἐκείνη ποῦ φωτίζει, παρρησιάζει, κρατύνει καὶ παρακολουθεῖ τὸν καλλιτέχνην εἰς τὴν ἐργασίαν του ἀπὸ τῆς πρώτης ἀστραπῆς τῆς συλλήψεως μέχρι τῆς τελευταίας γραμμῆς τῆς ἐκτελέσεως, ἡ δύναμις ἐκείνη τὴν ὁποίαν Ἑμπνεῦσιν ὀνομάζομεν, ὅσον καὶ ἂν ἐνεργῇ ἀσυνειδήτως, ὅσον αὐθόρμητος καὶ ἂν κατέρχεται, ὅσον ἀδούλωτος καὶ ἂν εἶνε, ὅσον καὶ ἂν εἶνε δυσλόγητος καὶ δυσπερίγραφτος, οὐχ ἥττον ὑπόκειται πάντοτε εἰς νόμους, μᾶλλον ἢ ἥττον σαφεῖς, ἀλλ' ἀπαρραγμένους, καὶ ὑπὸ τῆς γνώσεως πράγεται καὶ ὑπὸ κανόνων ρυθμίζεται· διότι δὲ ὡς μεγαλόπτερος Πήγασος ἐλευθέρως εἰς ἰλιγγιώδη ὕψη ἀνίπταται καὶ τὸν ἥλιον ἀτενίζει, δὲν ἔπει' ἐκ τούτου ὅτι δὲν κατέρχεται εἰς τὴν γῆν πειθαρχοῦσα καὶ δὲν ἀποδέχεται τὸν χαλινὸν τοῦ Λόγου καὶ δὲν ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν ξένων στοιχείων, ποῦ ὅσον καὶ ἂν φαίνοντ' ἐν ἀρχῇ ἄσχετα πρὸς τὸν περιορισμὸν τῆς, δὲν ὑποδοχέσθουν διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον τὸ πέταγμα τῆς. Καὶ ἀπόδειξιν τῆς ἀκριθείας τῶν λόγων μας παρέχουν αὐτὰ τὰ ἔργα τῆς Ἑμπνεύσεως, εἰς τοὺς πολιτισμένους λαοὺς, ἀπὸ τὸν παλαιὸν καιρὸν ἕως σήμερον. Ἔργα τὰ ὅποια δύναται νὰ διαιρεθῶν εἰς δύο μεγάλας φυλάς: εἰς ἐκεῖνα ποῦ παρήχθησαν ἐλευθέρως ὅλως, ἢ ἄνευ προϋπάρχοντος προτύπου, ἢ ἐναντίον παντὸς προϋπάρχοντος τοιούτου· καὶ εἰς ἐκεῖνα ποῦ παρήχθησαν ὄχι ἐλευθέρως ὅλως, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν προτύπων καὶ ὀρισμένων κανόνων. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἔχομεν τέχνην καὶ φιλολογίαν, εἰς τὰς ὁποίας τὴν πρώτην ὥθησιν παρέσχεν ἡ ποιητικὴ ἐξέκρησις, καὶ πάλιν τέχνην καὶ φιλολογίαν, εἰς τὰς ὁποίας τὴν πρώτην ὥθησιν ἔδωκεν ἡ κριτικὴ σκέψις. Εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ κριτικοὶ ταξινόμοῦν συνήθως εἰς κανόνας ὅτι ἀνακαλύπτουν εἰς τὰ προϊόντα τῶν ποιητῶν, τῶν προηγηθέντων αὐτῶν· ἀλλ' οὐχ ἥττον ἀληθεύει ὅτι ἐνίοτε οἱ ποιηταὶ θριαμβεύουν ἐφαρμόζοντες τὰ θεσπίσματα τῶν κριτικῶν τῶν προηγηθέντων αὐτῶν⁽¹⁾.

Ἡ ἀλληλεπίδρασις αὕτη ποιήσεως καὶ κριτικῆς, τῆς πρώτης, πλὴν τῆς κυρίας τῆς ἐργασίας, ἐμφυχοῦσης τοὺς κριτικούς, τῆς δευτέρας, πλὴν τῆς κυρίας τῆς λειτουργίας, ἐμπνεούσης τοὺς ποιητάς, ἀλλοῦ ποθενὰ δὲν γίνεται τόσον κατὰδῆλος ὅσον εἰς τὰ

περιοδικὰ φύλλα τὰ ὅποια ἐκδίδονται ἀποκλειστικῶς σκοποῦντα τὴν ὑποστήριξιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς λογοτεχνίας, ἢ, γενικώτερον, τῆς Τέχνης. Τὰ περιοδικὰ ταῦτα, εἶνε διφυῆ τρόπον τινά, διότι καὶ διπλοῦν προσορισμὸν ἀκολουθοῦσιν· ἐπιβάλλουν τὰς ιδέας τῶν δι' ἔργων καθαρῶς δημιουργικῶν, καὶ δι' ἔργων κυρίως συζητητικῶν διὰ τῆς ποιήσεως, ὑφ' ὅλας αὐτῆς τὰς μορφάς, ἄνευ τῆς ὁποίας πᾶσα κριτικὴ ἐργασία κινδυνεύει νὰ θεωρηθῇ σχολαστικὴ ματαιοπονία, καὶ διὰ τῆς κριτικῆς, ὑφ' ὅλους αὐτῆς τοὺς τύπους, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ὁποίας ἡ ποιήσις, ἄστρον μυστηριώδες καὶ πολλὰκις λανθάνον, διευκρινίζεται καὶ ξεκαθαρίζεται καὶ προκαλεῖ τὴν προσοχὴν κατὰ πρώτον καὶ τὴν ἐκτίμησιν βαθμηδὸν καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν πνευματικῶν ἐκείνων ποῦ δὲν εἶνε προδιατεθειμένα αὐθόρμητως νὰ τὴν ἀντιληφθῶσι. Πανταχοῦ διὰ τοιούτων φύλλων ἐγεννήθησαν, ἀνεπτύχθησαν, ἤκαμαν καὶ ἐδοξάσθησαν αἱ φιλολογίαι, διὰ φύλλων γαληνίου δημιουργίας καὶ ἐν ταύτῳ σφοδροῦ πολέμου κατὰ παντὸς ἀντικειμένου εἰς τὰ τοιαῦτα ἢ τοιαῦτα ἰδανικά. Καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ἡ φιλολογία ὁμοιάζει πρὸς τὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ πολιτικὴν ὅλως ἀπροσωπώληπτον, ἀγωνιζομένην ἀφ' ὑψηλοῦ ὑπὲρ τῶν εὐγενεστάτων ιδεῶν. Τὰ φιλολογικὰ ταῦτα φύλλα δὲν ἔχουν σχεδὸν τίποτε κοινὸν πρὸς τὰ περιοδικὰ ἐκεῖνα ἀναγνώσματα τὰ ὅποια ἀποθηκεύουν εἰς τὰς στήλας τῶν ἐκ παντοίων πανταχόθεν ἐρασιματῶν καὶ μεταφράσεων διάφορα τερπνὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ περιέργα τεμάχια, χωρὶς καμμίαν ἄλλην βαθυτέραν φιλοδοξίαν, ἐκ τῶν ἀρεσκόντων συνήθως εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ καταλλήλων πρὸς ἀνάγνωσιν εἰς τὰς οἰκογενειακὰς συναθροίσεις. Τὰ φιλολογικὰ φύλλα ταῦτα δὲν γεμίζουν σχεδὸν μὲ ἄλλο τίποτε παρὰ μὲ ποιήματα, διηγήματα, μυθιστορήματα, δράματα, μελετήματα, φαντασιογραφήματα, καὶ φιλοσοφήματα καὶ περιγραφὰς καὶ βιογραφίας καὶ κρίσεις καὶ ἐντυπώσεις, ὅλα, τέλεια ἢ ἀτελῆ, ὁμαλῶς χωροῦντα ἢ ἀνωμαλῶς βαίνοντα, εὐκόλα ἢ δυσκολονόητα, τοῦτο εἶνε δευτερευούσης σημασίας ζήτημα· ἀλλ' ὅπερ οὐσιώδες, ὅλα πρωτότυπα, τουτέστιν ἐκφράζοντα ἢ ἀγωνιζόμενα νὰ ἐκφράσουν διὰ τῶν ποικίλων λογοτεχνικῶν εἰδῶν εἰλικρινῶς καὶ παραστατικῶς τὴν ψυχὴν τῶν λογοτεχνῶν, καὶ ὅπερ οὐσιωδέστερον, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, τὰς ιδέας καὶ τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους καὶ τὰ ὄνειρα καὶ τὸ ἥθος καὶ τὰ ἥθη καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν ὁμαλῶν ποῦ διερμηνεύουν αἱ ψυχαὶ αὐταί, τοῦ λαοῦ ἐξ οὗ πηγάζουν, αὐτὴν τὴν ψυχὴν ὁλοκληροῦ τοῦ ἔθνους, τοῦ ὁποίου οἱ τοιοῦτοι συγγραφεῖς ἀποτελοῦν τὴν ἀληθῆ ἀριστοκρατίαν.

Ἀπὸ τίνος χρόνου οἱ ἀναγνώσται τῆς «Ἑστίας» δὲν ἀμφιβάλλω πῶς ἐνόησαν ὅτι τοιαύτη εἶνε καὶ ἡ φιλοδοξία τοῦ περιοδικοῦ τούτου: νὰ συντελέσῃ ὄχι εἰς τὴν, πρὸς τέρψιν πρόσκαιρον, μετάδοσιν ἐκ παντοίων ξένων εὐαρέστων, ἀλλ' ἀχαρακτηρίστων, ἐν σχέσει πρὸς ἡμᾶς δημοσιευμάτων, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπίρρωσιν τῆς νεωτέρας ἐλληνικῆς φιλολογίας. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονώμεν ὅτι ἡ «Ἑστία» δὲν ἐνεφανίσθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνώπιον τοῦ

(1) Τὰ περὶ τούτου θὰ ἐκτεθῶν μὲ τὴν πρόπουσαν λεπτομέρειαν εἰς προσεχῆς ἔθρονον τῆς «Ἑστίας» ὑπὸ τὸν τίτλον «Ποιήσις καὶ Κριτικὴ».

κοινού ως φιλολογική επιθεώρησης, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας
ὡς ἀπλοῦν οικογενειακὸν φύλλον, ἀποθηκεῖον κατὰ
μέγα μέρος ψυχολογικὰς καὶ ἡθοιοποιεῖς μεταφρά-
σεις· ὁ σημερινὸς αὐτῆς τύπος, οὐσιωδῶς διάφορος
τοῦ πρωτογενούς, προσῆλθε κατ' ἀκολουθίαν πολυε-
τοῦς βαθμιαίας ἐξελιξέως, ἥτις ὑφίσταται ἔτι καὶ
προβαίνει καὶ δὲν προσέλαβεν ἀκόμη παγίαν δια-
μόρφωσιν· εἰς τρόπον ὥστε ἡ «Ἑστία» ἐκτελεῖ συγ-
χρόνως δύο διαφόρους λειτουργίας· χρησιμεύει ἐν
ταύτῃ ὡς ἄχρουν ψυχολογικὸν ἀνάγνωσμα καὶ ὡς
ὄργανον διαδόσεως χρωματισμένων φιλολογικῶν ἔρ-
γων καὶ ἰδεῶν· διπλῇ λειτουργίᾳ καὶ λίαν μὲν χα-
ρακτηριστικῇ τῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων, ἅτινα δὲν
διεκριθῆσαν ἀκόμη οὔτε ἐφθασαν εἰς τὴν αὐτοτέλειαν
εἰς ἣν διατελοῦσιν εἰς ἄλλας χώρας ἕνεκα μακρο-
χρονίου ἀναπτύξεως, ἀλλὰ καὶ ὅχι ὀλίγον ἐνοχλη-
τικῇ εἰς δύο τάξεις ἀνθρώπων, ἐκ τῶν ἀποτελούντων
παρ' ἡμῖν τὸ χιμαίρικόν ὄν, τὸ κοινῶς, ἀλλ' ἀπροσ-
φυῶς καλούμενον Κοινόν. Ἡ μία τάξις σύγκειται
ἐκ τῶν ἀγαθῶν παντὸς φύλου, ἡλικίας καὶ ἐπαγ-
γέλματος ἀσπῶν, ποῦ στενωχωροῦνται καὶ ἀγανα-
κτοῦν διότι δὲν εὐρίσκουν πλέον εἰς τὰς στήλας τῆς
«Ἑστίας», ὅπως ἄλλοτε, ἀφθονον συγκομιδὴν γαλ-
λικῶν μυθιστορημάτων καὶ εὐφρολογιῶν καὶ γνώ-
σεων διασκεδαστικῶν, καὶ κἄπου κἄπου καὶ κανὲν
ποιηματάκι τοῦ καλοῦ παλαίου καιροῦ «ποῦ ὁ τόπος
εἶχε Μοῦσαν», κατὰ τὸν ἀσπείρον στίχον ἐνὸς ποιη-
τοῦ, ὑμολογοῦντος πρό τινας τὸν καιρὸν ἐκείνον· οἱ
ἀνθρωποι οὗτοι εὐνόητον ὅτι ὅσον καὶ ἂν ζοῦν με-
ταξὺ μας, ἀνήκουν ὁλοφύχως εἰς τὸν καλὸν παλαιὸν
καιρὸν ποῦ θεωρεῖτο μέγα φιλολογικὸν γεγονός· ἡ
μετάφρασις ἐνὸς μυθιστορήματος τοῦ Σὺν ἢ τοῦ
Πενσὸν Δε Τεράϊλ, καὶ πρότυπον σοφοῦ καὶ μεγα-
λοφυῶς συγγραφέως ὁ μεταφραστής· πῶς νὰ μὴ
ἀνδιᾶσεν οἱ ἀνθρωποι ἀπὸ τὴν γλώσσᾳ λ. χ. τοῦ
Ψυχάρη, ἀπὸ τὴν ποίησιν τοῦ Μακκρόξ, ἀπὸ τὴν
τέχνην τοῦ Πολυλᾶ, ἀπὸ τὸ ὕφος τοῦ Μητσάκη, ἀπὸ
τὸν κόσμον τοῦ Καρκαθίτσα, καὶ ἀπὸ τὴν λοιπὴν
εὐχαρηκτήριστον παραγωγὴν τῶν πρεσβυτέρων ἢ
νεωτέρων συνεργατῶν τῆς «Ἑστίας», παραγωγὴν
τῆς ὁποίας ὁ καθεὶς ἡμπορεῖ νὰ εὕρῃ ψεγάδια εἰς τὰ
καθέκαστα, ἀλλὰ δὲν θὰ ἡμπορέσῃ ν' ἀρνηθῇ, παρὰ
μὲ κίνδυνον νὰ παραλογισθῇ, τὴν μεγάλην ση-
μασίαν; Ἡ δὲ δευτέρα τάξις τῶν ἐνοχλουμένων,
πολὺ ἀραιοτέρα τῶν πρώτων, σύγκειται, ἀπλοῦ-
στατα, ἀπὸ τοὺς ἀνυπομόνους προσδευτικούς, ποῦ
ὅλο καὶ τὸ μέλλον ὀνειροπολοῦν, βδελύσσονται τὸ
παρελθόν, καὶ δὲν ἀρκοῦνται οὐδ' εἰς τὸ παρόν, ὑσά-
κεις τοῦτο ἐπιδεικνύει συμβιβαστικὰς διαθέσεις. Οὐ-
τοι μετ' ἀγαλλιάσεως θὰ ἐβλεπαν τὴν «Ἑστίαν»
ἐξαλείφουσαν καὶ τὰ τελευταῖα ἔχνη ποῦ τὴν συν-
δέουν μὲ τὸ παρελθόν καὶ μεταβαλλομένην εἰς πᾶν-
οπλον ἀπὸ κορυφῆς μέχρις ὀνύχων φιλολογικὴν Re-
vue. Εὐνόητον ὅτι ὅπως οἱ πρῶτοι στρέφονται πρὸς
τὰ μνημάτα, οὕτω καὶ οἱ δεύτεροι ἀναζητοῦν ἄστρα
τῶν ὑποίων τὸ φῶς των δὲν ἐφθασεν ἀκόμη ἐδῶ κάτω,
παραγνωρίζουν δὲ καὶ οὗτοι τὸν μέγαν νόμον τῆς Ἑ-
ξελιξέως, ὅστις βαίνει βραδέως, ἀλλ' ἀσφαλῶς. Καὶ
εἰς τὸν νόμον τοῦτον, εἰς ὃν ἀπὸ τῶν μεγίστων μέχρι
τῶν ἐλαχίστων δουλεύουν πάντες, ὑπόκειται καὶ ἡ

«Ἑστία.» Αὕτη, ὡς φαίνεται προδήλως, βραδίξει
εἰς τὸν προορισμὸν τῆς, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀρνηθῇ τὰς
ποικίλας ὑποχρεώσεις ποῦ τὴν συνδέουν πρὸς τοὺς
παλαιότερους καὶ τοὺς νεωτέρους καὶ τοὺς παντοίων
ἀποχρώσεων ἀναγνώστας τῆς. Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ
τρίτη τάξις ἀνθρώπων· οὗτοι ἂν αἰσθάνωνται τὸν
ἔρωτα τῶν δευτέρων, ἀλλὰ δὲν συμμερίζονται τὴν
ἀνυπομονήσιν των· θεωροῦσι δὲ μέγα καὶ εὐοί-
ωνον σημεῖον τῶν καιρῶν τὸ ὅτι ἡ «Ἑστία», διχῶς
ν' ἀποβάλλῃ ἐντελῶς τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ
προσοικεῖται τὸν νέον κατ' ἔτος καὶ στενώτερον,
μέχρις ὅτου πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τῶν προφητῶν.
Οἱ ἀμφιβάλλοντες ἄς ἀναδιψήσουν τοὺς δύο τόμους
τοῦ 1892 ἐντὸς τῶν ὁποίων εὐρίσκεται συγκεντω-
μένη ποικίλη φιλολογικὴ ἐργασία, κατὰ ποσὸν σχε-
τικῶς ἴσως εὐαριθμῶς, ἀλλὰ κατὰ τὸ ποιὸν αὐτῆς,
μετὰ τινων ἄλλων ἐκλεκτῶν δημοσιευμάτων τοῦ λή-
ξαντος ἔτους, ὅχι εὐκαταφρόνητος.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΓΙΑΤΙ;

Ποῦ ἰδῶ τὴν ἐλαφρότη σου, τὴν τόσο ξακουσμένην,
Ξανθοῦλα μου, ἀπὸ καλαμιά, θὰ πῇ ποῦ εἶσαι
φτειασμένην.

Καὶ πάλι ἀφ' τῇ σκληρότη σου, ὅποιον κι' ἂν τυρ-
ρανύῃς

ὦ! θὲ νὰ πῇ ἀπὸ σίδερο πῶς σ' ἐπλασεν ἡ φύσις.
Μ' ἂν εἶσαι φῶς μου καλαμιά, γιατί, ὥτω μὲ πόνο,
Ἐγὼ νὰ μὴν εἶμαι φωτιά, γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ μόνο;
Καὶ πάλι ἂν εἶσαι σίδερο, γιατί στὴ δύναμί της
Ἡ φύσις δὲν ἐδιόριξε, νὰ γένω ἐγὼ μαγνήτης;

Circo d' Adria

Δ. Ι. ΜΑΡΓΑΡΗΣ

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Στὴν πόρτα στέκει ἡ μάννα μου καὶ τ' ἄσπρο της
τ' ἀχεῖλι

σὰ φύλλο τρεμουλιάζεται, σὰν ψάρι ποῦ σπαράζει.
Ἡ ἀδερφοῦλά μου «ἔχε γειά» μοῦ λέει μὲ τὸ μαντίλι,
μὰ τὸ σαλέδει, κ' ἔπειτα στὰ μάτια της τὸ βάζει.

Κι' ὁ ἀδερφός μου ὡς στὴ γωνιά τοῦ δρόμου μὲ πη-
γαίνει,

μὲ πρόσωπο σὰ χαρωπὸ, μ' ἀθόλωτα τὰ μάτια·
μὰ νιώθω, σὰ μ' ἀγκάλιασε, πῶς βράζει κι' ἀναδαίνει,
πῶς σπαρταροῦν τὰ σπλάχνα του καὶ γίνονται
κομμάτια.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ